

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Jia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL :

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE :

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 6 Septembrie, 1896.

Abia și-a început parlamentul nostru activitatea sa, și deja începe a pași tot mai mult la ivelă planul, după care se va regula la noi instrucțiunea publică.

De ani de zile se tot vorbește despre revisiunea legii de instrucțiune, care și până acuma numai în parte s'a executat.

Legea acésta s'a făcut în anul 1868, deci pe un timp când în fruntea instrucțiunii publice sta un om cu vederi mai largi europene, un om, care nu a stat în serviciul curentului de aci, care se concentrează în scopul suprem: magiarizare.

În ministeriul de culte se lucrăză cu zel la noul proiect de lege pentru instrucțiunea publică.

Este de interes să cunoșcem curentul din plenul parlamentului, ca să putem judeca spiritul în care se va revizua actuala lege de instrucțiune.

Diarele din capitală ne aduc rapoarte amănunțite despre discuțiunea, care tocmai se continuă în comisiunea financiară asupra raportului ministrului de culte.

Legea de instrucțiune actuală nu mai e bună, căci ea nu mai corespunde cu spiritul timpului din zilele noastre.

Faptice legislațiunea a și cioplit mult la actuala lege de instrucțiune. Articul de lege XVIII din 1879 a introdus limba magiară ca limbă obligată în școlile populare elementare.

Articulul XXX din 1883 a regulat instrucțiunea în școlile medii, și a dispus: ca profesorii dela școlile medii numai în patrie se pot cualifica. În cele 2 clase superioare limba și literatura magiară trebuie să se propună în limba magiară.

Dorințele acuma se duc mai departe. Deputatul Pázmándy s'a făcut interpretul dorințelor moderne. Spre a acoperi guvernul de bănuială, că în executarea legii de instrucțiune nu consideră dispozițiunile privitoare la națio-

nalități, deputatul din cestiune vine cu dorință, ca în gimnasiile naționalităților să se propună în însași limba magiară geografia și istoria, și acésta numai pentru-ca în limba magiară să se facă mai mare sporul.

Cumcă numai la magiarisere completă țintesc dorința domnului deputat, se vede și din a doua dorință, căreia i-a dat expresiune. Programele școlilor medii să se publice de aci încolo în limba magiară.

Acésta în formă.
In fond? In fond lucrul e și mai pronunțat.

Cuibul tendențelor antimagiare, cuibul tendențelor contrare statului sunt școlile medii susținute de naționalități. În aceste școle domnesc asemenea situațiuni, încât ele nu mai pot fi trecute cu vederea.

Trebue deci sanăt rēul, alt spirit, altă limbă în școlile medii române, unde ungruii cei mai veritabili se valachisēză.

Așa cu școlile medii.
N'au rămas fără de a fi observate nici școlile elementare. In virtutea legilor existente dotațiunea învățătorilor în casuri extreme o încassēză organele statului. Acesta e unicul ajutoriu, dat de către stat bisericilor în cazul, când credinciosul popor se arată renitent.

Statul în viitor să nu mai dea nici acest ajutoriu, ca apoi bisericile să fie avisate intru toate numai la forțele lor morale.

Și ce va fi atunci?
Lucru mare va fi atunci. Bisericele nu vor pute încassa salariul minimal de 300 fl., incasiunile administrative din comitat vor constata acésta neputință a bisericeii, și școla va veni în mâna statului.

Aceste sunt prospectele, sub cari intrăm în era cea nouă din mileniul al doilea.

Suntem împinși cu forța împrejurărilor spre un lucru: suntem împinși spre necesitatea de a ne basa numai pe noi însine, pe forțele noastre morale.

E bine așa, dacă vom ajunge cu toții la convingerea, că dela stat nici

puținul sprijin de până acuma nu ni se mai dă, vom fi îndoit mai tari, căci atunci ajutoriu vom cere numai dela bunul Dumnezeu și dela noi însine.

Și Dumnezeu nostru e mare, Dumnezeu nostru face minuni.

Sachsntag. Au trecut deja multe luni de când o mare parte a inteligenței săsești, îndeosebi sașii verđi cu organele lor de publicitate din Brașov și Bistrița au relevat ideea ținerii unei conferințe a sașilor, numită „Sachsntag”. După atăta timp de șovăire Sașii bătrâni, conducătorii așa numitei Politice populare, vedēndu-se cu atăta serioșitate asaltați din partea celorlalți, s'au vedut necesități a conchema mai întâiu comitetul central, pentru-ca acésta să se consulteze asupra unei eventuale conferințe. Acest comitet s'a și întrunit Luni în 14 a l. c. sub presidiu d-lui Dr. Carol Wolff, avocat în Sibiu. La ședința comitetului central au luat parte cu totul 36 membrii, reprezentând toate comitetele districtuale, afară de cel din Sebeșul-săsesc, a cărui reprezentanți au aderat în scris.

Presidentul Dr. Wolff, accentuând în vorbirea sa de deschidere serioșitatea situației, arată că acésta reclamă ținerea unui Sachsntag, cu care privilegiu să se dobândēscă o unitate a tuturor Sașilor, ca „cel puțin se succedă a susține bazele pentru afirmarea poziției, fără însă de a periclitata organizația”.

După acésta biroul subșterne prin secretarul seu Dr. Teutsch raport despre activitatea sa de șase ani, care a fost primit cu unanimitate. Intre alte propuneri ale biroului s'au primit și următoarea: ca concherea pe viitor a sachsntagului să se întēple în data ce ea va fi cerută de cel puțin trei comitete districtuale s'au de majoritatea comitetului central.

Comitetul central decide apoi ținerea unui sachsntag la Sibiu și anume: în a doua jumē-

tate a lunii lui Octombrie. Fixarea terminului se concrede unei comisiuni de 3 în frunte cu Dr. Wolff.

La acest sachsntag comitetul central decide a presenta o declarațiune, în care se va accentua susținerea programului poporal săsesc în toate punctele sale.

Comitetul central decide în sfēșit, ca sachsntagul să se țină ca și până acum pe o basă largă poporală, și fie care locuitor din fostul fund regi se aibă dreptul a lua parte, fără deosebire de profesiune și naționalitate, — dacă este alegător dietal și stă pe baza programului poporal săsesc.

Foile magiare salută cu „satisfacție și plăcere” pacinica și legala procedură a Sașilor. Vom vedea cele următoare!

Casa magnaților va ține în Septembrie o ședință, în care se va discuta în prima linie proiectul de lege, votat deja de cameră asupra cunoscutei indicaturi curiale, cea cu paragraful urgisit. Convocatoarele sunt deja distribuite tuturor membrilor. Ședința promite a fi furtunōsă după scirile ce s'au lansat că reprezentanții partidului poporal precum și alții mulți se pregătesc a se lupta cu totă țaria posibilă în contra proiectului. Comisia verificătoare a casei magnaților a ținut în zilele acestea o ședință în care a verificat de noi membri pe baronul Piret Bela și pe conții Rudolf și Gustav Ehrenfels Normaun.

O voce despre catolici. În zilele trecute s'a ținut sub presidiuul lui Tiszé Kálmán conventul bisericeii reformate al districtului transdanubiu. În acest convent episcopul Antal Gábor și-a cetit raportul seu anual care a fost luat cu unanimitate spre scire. Episcopul Antal vorbesce în raportul seu despre interconfesionalitate și susține teoria, că dela anul 1868 încōce relațiunile dintre singuraticile confesiuni din Ungaria au devenit mai reci și mai laxe, — starea ce se promovēză îndeosebi prin confesiunile cari nu se

FOIȚA.

Testamentul

de

Jean Ramaeu.

Casa țerănēscă a lui Martial în limbagiul gascognian se chiamă „cazabere”, ér în limba literară îi dic „casa cea frumōsă”. Era situată pe culmea unei cōste, de unde privea grațios asupra sătulețului și zimbea amical cu ferestrele-i strălucitoare decorate cu table verđi și perdele albe. Unde și unde găseai câte o grămăduță de muschiu, ca nisce fulgi de barbă pe fața unei femei bătrâne. Ferestra din mijloc de asupra era dărăpanată. În totă primăvara însă venia zidariul și lipca crepăturile neliniștitoare. Tocmai din pricina acestor dispoziții ea merita acel mândru nume, ce i-l'a dat gura poporului: „Casa cea frumōsă”.

Martial, proprietariul cazaberei, era un om sdravēn, bine făcut, al cărui obraz strălucea în colōrea roșie a sângelui. Scia să și cetēscă; cu chiu cu vai silabiza din calendar profețiile timpului. Cu serisōrea o ducea mai rău: dacă péna era bine rețezată și hârtia netedă, cu mare greu putē să și zugrăvēscă

numele. Fie care trāsură de condeiu însă scotea din el câte-un oftat dureros.

Nevasta lui era Marceline: o femeie frumșică, atrăgătoare. Vecinii îi zimbeau când o întâlneau, ér ea le întorcea binețea într'un ton blând.

Neavēnd copii, femeia și-a înduplecat bărbatul, să primēscă în casă pe un nepot al ei, un băiat cum se cade, pe care mai târđiu îl vor putē primi de băiat al lor. Iulien Bartiguenabe fusese soldat, și despre aventurile sale povestea atâtea mirozenii, de lăsa țerănecel cu gurile căscate și cu ochii înholbați de mirare.

Intr'o di terbinte din Iunie, bătrânul Martial cu nevasta și cu nepotul său, care desfăcea cucuruz, ședeau pe o laviță dinaintea casei. De odată fără a dice un cuvēnt, cade la pământ.

— Pentru Dumnezeu, — strigă speriată Marceline, — ce ții să a întēplat?

Iulien sări îndată și cu ajutoriul mătusei sale l'au dus pe Martial în culină.

Bătrânul nu s'a mai mișcat; respira greu, a înholbat nisce ochi, nu putē să vorbēscă sau să și misce vre-un deget.

Astfel a zăcut până sēra.

Când a înnoptat, ceva ca o umbră ia trecut prin întreg trupul, mânilor îi tremurau,

buzele, s'au deschis, și a început să vorbēscă.

— A fost apoplexie. Nu știu adecă cum o numesc medicii, dară 'mi aduc aminte, că moșul meu cu puțin înainte de a muri, tocmai așa a fost izbit, ca și mine. Iulien, chiamă pe notarul și adu cu tine patru martori cari știu serie.

Bătrânul cu mare greutate s'a ridicat și s'a firit abia până la dulap, din care a scos o veche carte de legi. Cartea flendurită s'a deschis aprōpe de sine. Bătrânul a rēsfoit până la capitulul 971, care l'a cetit cu voce tare: „De testament valid e a se privi numai acela, care-i redactat de doi notari, în prezența a doi martori, ori de un notariu în prezența a patru martori”.

Marceline la auđul acestora a fost cuprinsă de o spaimă oribilă.

— Cum Martial? — exclamă ea — doră nu te gândesci să faci testament?

— De ce nu? Din avere nimic nu pot să duc cu mine în pământ.

Și a cetit mai departe. . . . „Dacă testamentul a fost luat de doi notari, la dictarea testatorului, atunci strict după dictarea e a se decopia de unul din notari”.

Martial cetia sērbătorește cu voce înaltă ca omul ce se pregătesce la un lucru mare.

II.

Martorii s'au prezentat în cazabere.

Peste puțin sosesc și notariul în vestmēt negru, sērbătoreșc, cu o mapă subțioră

Marțial și-a depus căciula de casă și a condus pe cei sosiți în odaie. După-ce i a imbiat cu câte un păhar de vin, le-a declarat, că voesc să facă testament.

Martorii au ocupat loc cu serioșitatea cuviinciosă; notariul s'a aședat la masă.

Testatoriul, într'un ton înalt a început:

„Eu subscrisul, Jean Francois Martial, din mila lui Dumnezeu proprietariul cazaberei-i, salut pe toți cei prezenți”.

Apoi fără șovăire continuă:

„Nevestei mele Marceline, născută Labescot îi tēstoze toate averea mea mobilă, mai departe vre-o mie trei sute franci, pe cari îi va găsi în dulap . . .”

Martial privi spre martori, cari dedeau din cap cu mirare . . .

„Mai departe nepotului meu Iulien Bartiguenabe îi las casa, în care m'am născut și în care voi muri în curēnd”.

Cei patru martori erau emoționați, ér moștenitoriului, de pătruns ce era, îi veneau lacrimi în ochi.

mulțumesc cu reformele politice bisericesci. Episcopul continuă apoi astfel:

„Motivele acestor stări sunt a se căuta în faptul, că *spiritul bisericeii romano-catolice și a clerului romano-catolic s'a schimbat tare în decursul celor din urmă 30 de ani. Clerul romano-catolic tinde într'acolo, ca membrii bisericeii catolice să fie separați de câtră aderenții celorlalte confesiuni, și nu numai în afaceri religioase, dar și în cele civile*; spiritul acesta a fost importat în timpul cel mai recent dela universitatea din Innsbruck și dela alte universități străine, pătunse de același spirit ér aci la noi trebuie să se lupte cu vechiul spirit patriotic. Acest spirit se manifesta prin tendințele catolicilor, de a abținé pe credincioșii bisericeii catolice dela ori-ce atingere cu credincioșii altei confesiuni; acest spirit mai departe organizază reuniuni catolice și timbrează de erezie ori-ce acțiune sau corporațiune a catolicilor, care ar promova eventual și bunăstarea celorlalte confesiuni“.

Pázmándy pedagogul. Gălăgiosul domn Pázmándy éráș umblă după lauri. Sfeclindu-o în diferite rânduri cu înalta și totuși ridicola sa politică de împăciuire, jucând în totdeauna pe necinstitul samsar, — a luat-o acum pe altă cale. Voiesce se dovedescă că pelângă bărbat de stat mai este și mare pedagog. Incercarea primă a făcut-o în ședința ultimă a comisiei financiare a dietei, unde a scuiat venin asupra școlilor românesce, dar în deosebi asupra școlilor medii.

Cerând cuvântul la titlul „gimnasiu“, Pázmándy observă cu furie, și regret că: gimnasiile naționalităților formeză isvorul principal pentru tendințele Românilor contrare statului și că aceste stări au devenit insurportabile. Promite, că în o proximă ședință a dietei va înainta o propunere absolut ne-cesară, ca în școlile Românilor să se propună în deosebi istoria și geografia exclusiv în limba magiară, asemenea și toate programele anuale scolare se fie redactate în limba magiară.

Nu-i place mai departe coonașului Pázmándy că la gimnasiul din Năsăud, care este dóră de stat (ce spu!)!, nu există altă urmă de limbă magiară decât numai inscripția de pe front spiciu. Nu-i place mai departe că la gimnasiul din Beiuș se magiarisază și cei mai încarnați magiari (?) Și nu-i place că la gimnasiile săsești se propune nu mai nemțesce...

Tot acest coonaș și ridică apoi cinstita voce și la rubrica „școle populare“ și face atent pe ministru, că comunele române înființază școle populare și unde nu este de lipsă (Ce idiotie!), și că statul susține învățatori în aceste școle fără a lua aminte că ei cultivă tendințe streine statului.

Suntem pozitiv convinși că cei dela un sfat cu acest pedagog monstru îi vor fi luat în seamă aceste halucinații întocmai ca și noi,

Martial a mai făcut câte-va alusii la mórtea sa apropiată, apoi a luat din mâna notariului condeul.

— Dă-o 'n coce — ăse — se subscriu.

Cu degetele-i tremurânde s'a muncit multșor, până când în fine a scos un „Martial“ teribil.

Apoi au scris documentul și martorii.

— Dta — ăseră ei — poți să trăiesci încă cinci ăeci de ani! Omul trăiesce mai mult dacă și-a făcut testamentul.

— De, de, reflectă bătrânul, petrecându-și oșpeții până la ușă.

Era la unspredece și jumătate. Martial și-a încunguiat casa — și-a examinat grajdul, șura, podul șurii și după ce s'a convins, că toate sunt în ordine, s'a întors spre casă, să se culce.

Înainte uși însé deodată s'a rostogolit de pământ și fără vr'un strigăt de durere a murit.

III.

În starea acésta l-a aflat nevastă-sa peste câte-va minute. A început să strige după ajutor. Nepotul său a venit de grabă. — L-au dus în pat pe bătrânul.

Martial a rămas nemiscat.

dacă ei mai au vre-o scânteie de serioșitate. Ér luat în ris va vedé și Pázmándy ci e greu a fi pelângă voiașor politic, samsaul păcii etc. etc. și pedagog laureat. Las-o rai la domolul!

Noutăți.

Personal. Excelenția Sa I. P. S. mstru arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, a plecat ieri cu trenul dela 10/2 ore séra la sântirea bisericeii nou zidite dn comuna Cebea, protopresbiteratul Zarandului, fiind însoțit de Preaonorații domni asesori consistoriali Ioan Papiu și Mateiu Voleanu, protopresbiteri, de P. O. D. Dr. Romanus Roșca, directorul seminarului Andreian și protodiacon, de P. O. D. Ioan Căndea, protopresbiter al tractului Avrgului, de onorații domni Isaia Popa, presbiter în Ocna-Sibiului și Ioan Mihai, expeditor consistorial și clericul absolut Victor Păcală.

În suita Excelenției Sale se afla și Prestimatul domn Partenie Cosma, director al institutului „Albina“.

Excelenția Sa va ajunge împreună cu suita sa ađi la orele 5 dimineața în Deva, de unde se va continua călătoria cu tră un peste Băița și Brad, cătră Cebea, unde după sosire — adecă cam la orele 4 după améđi se va ținé în biserica cea vechie vecernie împreună cu litie.

Visita regelui sêrbesc în România — cum anunță unele foi din România — a devenit în timpul mai nou problematică din cauza situației amenințătoare interne din Sêrbia.

Inspeccióna școlilor noastre medii. Ministrul de culte și instrucțiune publică a încredințat vizitarea, și eserciarea inspecciónii statului la școlile medii gr.-or. din Brașov și Brad și la cele reale gr.-or. din Brașov, pe a. scol. 1896/7, prodirectorului din districtul scolar al Sibiului, Iosif Elischer.

Cerculariul episcopului din Vaț. Episcopul din Vaț C. Schuster prin un cerculariu face atenți pe preoții dieceșii sale, să se rețină dela ori-ce agitație politică. În special a provocat pe Hegyi Antal, preot în Csongrád, să nu facă în fôia sa luptă politică, la ceea-ce preutul a declarat, că pe el nici scaunul papal nu-l va putea abate dela convingerile sale.

Șerbare milenară în biserica catolică. În înțelesul unui nou ordin papal se va celebra în ziua de 2 Octombrie în toate bisericile catolice din Ungaria serviciul divin, cu care privilegiu se va rostii o nouă rugăciune cătră Sf. Maria, patróna țerii.

Cumpărări la milleniu Președintele societății industriașilor contele Zichy Jenő și subdirectorul societății Gelléri Mór au lansat un apel, în care îndemnă publicul patriotic, ca spre ridicarea succesului moral al

exposiției, să cumpere cât mai mulți obiecte aduse de meseriași la expoziție.

Școle millenare. Din incidentul sêrbărilor millenare statul nostru, mai ales în urma stăruințelor zelose ale inspectorului de școle Petri Mór, a ridicat în Sêlagiu douăzeci și patru (24) școle de stat, anume în acele locuri, unde e mai mult periclitată „idea de stat“.

Árpád de pe Têmpa. „Kolozvár“ dela 17 l. c. aduce un prim articol plin de indignație sufletescă și de injurii la adresa sașilor verđi din Brașov, din motiv, că organul acestora „Kronstädter Zeitung“, în unul din cei mai recentți numeri ai săi, prin un articol de o energie rară și vrednică de imitație s'a ridicat cu vehemență justificabilă în contra ridicării pe Têmpa a monumentului lui Árpád. „E un non sens, o minciună istorică și o vătămăre volnică a elementului german, domnitoriu în țera Bârsei: a ridica monumentul lui Árpád în Brașov... Noi nu vom serba orgiile șovinismului magiar“, — ăce între altele organul Sașilor verđi. Constatarea și declarația acésta îl umplu pe „Kolozvár“ de indignație sufletescă. „Fie-care Sas cinstit ar puté să privescă cu pietate și cu simțământ de grațitudine la monumentul lui Árpád, căci se nu fi cucerit Árpád, și se nu fi fost regele din casa lui Árpád, care a donat Sașilor acel pământ înzestrat cu privilegiu: ađi de bună sémă n'ar palpita inimă germană pe acel pământ. Atentatul acesta — ăce „Kolozvár“ — l'am puté cualifica de o sêlbătăcire sufletescă, dacă n'am sci că o scriș de Sașii verđi, cari sunt în minoritate, fără experiențe, și în contra căroră luptă majoritatea Sașilor patriotici.“

Limba magiară în țerile Croate. Maiestatea Sa a sancționat normativul, pe basa căruia limba magiară se introduce în gimnasiile și școlile reale din Croația, ca studiu ordinar, deja cu începutul acestui an scolar. Succesul acesta îl atribuie foile magiare afară de Banul Croației și lui Kraicovics Otto, un fel de ministru de culte și instrucțiune publică în țerile croate.

Adunarea lucrătorilor din Brașov. Lucrătorii români și sași din Brașov au ținut acolo Duminecă, o adunare, în care au hotărît ca la alegerile viitoare dietale vor fi solidari, și vor pretinde votul universal.

Afacerea monumentului lui Árpád. Mercuri în 16 l. c s'a discutat în reprezentanța comunală din Brașov afacerea monumentului Árpád, resp. propunerea magistratului orașenesc cu privire la cheltuelile ce sunt a se vota de cătră comună pentru sfințirea acestui monument. Magistratul a cerut adecă dela reprezentanță la însărcinarea fișpanului prin un rescript al seu, a decide, ca primarul se fie împuternicit de-a lua în primire, în numele și în proprietatea orașului monumentul lui Árpád de pe Têmpa; mai departe reprezentanța se voteze suma de 2000

trupul muribundului. Cu chin mare și-a întors capul și privea încremenit la Julien.

— Ah, el trăiesce! exclamă nepotul și se retrase speriat.

Marceline fugi într'un colț.

Respirația bătrânului deveni din ce în ce tot mai gâfăitoare, mai puternică, mai înflorătoare. Se rađimă pe o mână și cu greutate se așéđă pe marginea patului. Ochii erau aprópe sê-i iasă din cap.

Nu... casa... mea!... gângăvi ridicându-și amenințător mâna asupra lui Julien, nu... casa... mea!...

Cu puterea desperării repetă aceste cuvinte. Din când în când își țipa mâna la gât ca și când ar fi voit sê-și descătuseze limba paralisată.

Tóte le-a aúđit, tot a înțeles.

A voit sê-și lase casa aceluia, care i-a răpit soția. Nu, nu va muri până când își va schimba testamentul!

Dar ce puté să facă? Testamentul era valid, notariul l'a dus cu sine! Ah, de s'ar repeđi cineva până la el, să rupă scrisórea aturisită!... Dar el deja era incapace se fugă, picórele îi erau țapene.

Voia să strige afară pe feréștră, a voit să spună vecinilor cum a fost tradat de nevasta sa și de nepotul său... voia să cheme

fi, și încă o altă sumă pentru primirea festivă și ospătarea minisfrului de interne, care va veni la inaugurare. „Gaz. Trans.“ scrie ca asupra acestor propuneri sa discutat vehement. Români și Sașii verđi au fost în contra lor. În fine ele au fost totuși primite cu 50 de voturi în contra 29. Circumspecții éráși au secerat o grație ministerială!

Parasiții societății. În timpul din urmă emigrările în America au luat un terton tot mai mare, mai ales între țerani de pe șesul Ungariei. Emigrările acésto totdeauna se fac în masse mari, se asociază cu sutele și așa plécă.

Dar cum trupele acéste se compun în mare parte din țerani, ómeni neștiutori, totdeauna se află câte un om mai isteț, care primesce conducerea pe mare și pe uscat, până în America. Lucru natural, că pe bună plată. În cele mai multe casuri însé ómenii acéști s'an dovedit nu numai de réi conducători, ci de cei mai fără de rușine șarlatani. Incasséză banii dela ómeni, îi conduc până la Pesta sau Viena și apoi își perd urma lăsând pe ómeni în stirea Domnului. Un asemenea cas s'a întâmplat în ăilele trecute. Infamul șarlatan a fost însé prins de cătră poliția din Sátorajauhely. Știți, cum se chiamă parasitul pungaș? Schlesinger Armiu este numele lui.

Pedépsa de mórte ștersă. În Norvegia, criminalii cei mai ordinari se pedepsiau cu mórte, chiar și acum în ăilele noastre. Făcându-se acuma în parlament revisuirea legii penale, comisiunea a hotărît ștergerea pedepsei cu mórte, deóce ce acésta nu garantéză pe deplin siguranța vieții cetățenilor. So dovedesce acésta în statele unde pedépsa de mórte e deja de mult scósă din us, și cu toate acéstea acolo nu se întâmplă casuri de omoruri mai multe. Mai tradéză existența acéstei legi și un grad de cultură interior celorlalte state europene, prin urmare să se ștergă. S'a șters!

Dragostea la tribunal. Vêduva Stefan Juhász din Mezótur a primit în anul trecut o epistolă subscrisă de grof Csáky, prim ministru. Epistola conținea șpresii dragălașe, pline de farmec, provenite dintr'o simpatia a grofului, față de vêduva Juhász. Inima vêduvei se aprinde de vorbele calde ale grofului și o corespondință întinsă își ia începutul între cei doi (incognito) amoresați. Pe urmă primesce vêduva o epistolă lungă, în care i-se pune în vedere întâlnirea dorită, care va fi totdeodata împreună și cu mult așteptata cununiă, dar pentru-ca toate acéste se se potă cât mai ușor și mai de grabă întâmpla o rógă pentru o anticipație de o mie floreni. După epistola acésta vêduva începe a vorbi publice despre fericirea, ce o așteptă, prin ce a atras indirect atențiunea poliției asupra casului, care nu póte se fie, decât vre-o mișelie.

Aflând poliția dela vêduvă ăia întâlnirii trimite doi detectivi, pentru a urmări pe pretinsul Csáky. Întâlnirea a fost cât se

pe cei patru martori, să facă testament nou. Deschide gura mare... și-a forțat toate puterile. Zadarnic! Abia nișce tonari răgușite, fără înțelesu putu să pronunțe... Cu unghile ar fi voit sê-și sape în părete voința ultimă. Dar când numai numele era în stare să și l scrie!...

...Și totuși va trebui să rămână așa, și casa lui cea scumpă va rămânea nepotului său.

Martial horcăia.

Înainte însé de a-și închide ochii pe vecie, și-a adus aminte de lumina sfințită... simția că inima i-s'a rēcit... atunci cu degetele-i aprópe înțepenite apucă lumina, și cu șfortărea ultimă a ridicat-o până la perdéua dela pat. A vēđut cum para progresa tot mai mult până când a început să prelingă plafonul... Numai atunci și-a dat duchul, când a aúđit cum grindile aprinse pogneau în para focului...

Marceline și Julien voiau să se repedă la foc sê-l stingă, dar nu cutezau de frica ochilor oribili ai mortului, cari priviau încremenți, și într'un mod înspăimântătoriu asupra lor.

Rinaldo.

pôte de mișcătoare, dar ministrul Csáky care era un tânăr elegant, curând după puține vorbe de dragoste, revine la partea cea mai delicată a chestiei, la mia de florani. Văduva îi spune, că tocmai de o mie nu dispune, dar cât are bucurii îi dă. Când era să primescă Csáky banii, detectivii pun mâna pe el și-l provocă să se legitimeze. Din legitimarea lui Csáky reiese, că se numește Maria Kerékgyártó, cusătoare, de 17 ani și că a voit se facă numai o glumă cu văduva Juhász. S'a pornit cercetare în contra ei și tribunalul din Dobritchin a absolvit-o de sub acuză, condamnându-o numai la o Ți închisore pentru folosirea de nume fals.

* * *

Bibliografic. În tipografia diecesană din Caransebeș a apărut de curând: Topografia satului și hotarului *Măidan*, de Șofronie Liuba și Aureliu Jana, urmată de un studiu despre Cetate și Numele de Localități de Dr. A. T. M. Marienescu. Oplu e dedicat „Preasfântei Sale Domnului Nicolae Popea, episcopul diecesei române a Caransebeșului, apărătorul și spriginitorul a tot ce e românesc și drept credincios“. Preț 1 fl. 20 cr.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Despre Români din Ungaria

de

Petru Vancu.

(Urmare.)

II. Urme de prezența Romanilor pe acest ținut.

Intreg teritoriul locuit de Români e plin cu rămășițe de ale falnicului trecut, plin cu urme de monumente mărețe rămase dela străbunii noștri, dar ruse de dinții vremii și zdrobite de ferul barbarilor, cari setoși de avuții și pradă, au nimicuit toate cu foc și fer.

Rari vor fi ținuturi românești, cari se aibă atâtea urme istorice, ca ținutul Bănatului și al Crișanei. Șanțuri (valuri), caste, lagăre și alte întărituri se află mai peste tot locul. Plugul țeranului român s'a în prins de multe ori în armele legionarului roman și în obiectele rămase dela castele romane.

Amintirea cea mai vie este șanțul sau „valul lui Traian“ care se începe dela nordul Dunărei (meridianul 39 l. o.) și duce până la Verșeț (în vechime Ducidava), unde se desface în 2 ramuri.

Unul, care se pare a fi principal, merge oblu spre Nord până la Timișoara (Tibiscum) de unde duce spre Nord-Ost peste Murăș până la Șiria (Castrum lucidum Legionis sirum delorum) în comitatul Arad, unde se finesează aproape de fortăreța, care a fost zidită pe un vârf de del ce predomină șesul Ungariei dintre Murăș și Crișuri, până aproape de mocirlele Tisei.

Alt ram duce dela Verșeț spre Nord-Ost pelângă deluri până la râul Verzava — unde mai mult a stat cetatea „Berzovia“, de aici duce spre Nord până la râul Timiș — unde se perde.

Al treilea ram duce dela comuna Cuvin tot pelângă Dunăre, începând spre Vest dela cel dintâiu până în mocirlele dela Alibunar.

Valul e compus din trei șiruri paralele de ridicături, făcute de pietriș și nisip — pe alocurea chiar bolovani. De alungul valului, la distanțe anumite se află urme de lagăre. Un astfel de lagăr, ale cărui urme se mai cunosc bine, se află lângă drumurile de țară (șosele) ce duc dela Arad pe rîpa drăpță a Murășului în Transilvania, și spre promontoriu (aproape de comuna românească Sâmbăteni).

Intre caste, cel mai însemnat se pare că a fost cel de lângă Crișul Alb și Ciger, Ți de altă parte ce terenul mlăștinos peste care aȚi duce canalul mărilor. Acest castru se pare a fi stat în legătură cu fortăreța Siriei prin un val ce abia se mai cunosc și care probabil a servit și ca cale de comunicațiune.

Dela acest castru, duce oblu spre Sud un drum (șose) pe unele locuri bine conservat, și care se numește de cătră popor „calea lui Traian“, până la alt castru sau lagăr aproape de Murăș.

Acest castru trebuie că au fost foarte estins, căci se află urme pe un teritoriu de

9 kilometri □ încungiuat de trei părți cu alvia unui rîuleț. Locuitorii din vecinătate, numesc partea nordică „Cetate“, Ți cea sudică „Gomilă“. Săpându-se pe locurile acelea s'au aflat o mulțime de Țse.

Dela fortăreța Șiria în direcțiune vestică, la distanța de 15—16 kilometri se află nisice valuri de pământ, cari au formă de inel, cu periferie de 7—8 kilometri. În anii trecuți, când s'a clădit calea ferată s'au aflat în val mai multe scule prețioase, cari s'au administrat museului magiar din Budapesta.

Țntre Someș și Bereteu până la Crișul repede se mai află urme de valuri, dar fiind terenul mocirlos, abia se mai cunosc.

Urme de cetăți romane și castele se află mai peste tot locul, se înțelege, mai toate zidite la deluri pe locuri întărite și de natură, în comitatul Selagi se află: la Moigrad (Parolissum) Unguraș, Șimleu și Cichul Silvaniei; în comitatul Bihor, la Beiuș, Bihor, Păclieș și F. Bátor; în comitatul Arad se află: la Șoimuș, Șiria, B. Ineu, Dezna, Halmagi, Agriș și Glogovăț; în comitatul Timiș: la Lipova, Timișoara, Verșeț și lângă râul Berzava aproape de comuna Gataia; în comitatul Caraș-Severin: la Rușava, Mehadia, Crașova, Șdióra, Lugos, Boeșă, Drencova și Zlatica; Ți în comitatul Torontal, la Cenad (Moresiana), Igris (Aegrius) și Periamos (Priamus).

Țn ținutul dintre Crișuri și Murăș, precum și în partea sudică a Murășului se află o mulțime de movile isolate. Locuitorii susțin, că acolo ar fi înmormențați soldații căduți în rebel în vremile bătărie. Săpate fiind unele — ori prin scrutări istorice, ori prin proprietari ca să le dărime spre a asemăna locul — în interior lor s'au aflat o mulțime de Țse, în altele, al căror interior era boltit s'au aflate și comori. Care e originea adevărată a acestor movile, nu se știe cu siguranță.

Români din ținutul Crișului numesc ridicăturile acestea: dămburi, hanțuri și holumburi, Ți cei din Bănat: huncce.

Pe astfel de movile sunt clădite bisericile românești din comunele Otlăci și Chitighaz, Ți pe una, dela vestul comunei Șielău, e clădit un chioșc, care predomină Țntreg ținutul.

La comuna Covășinți, se află un turn — bine conservat, — făcut din petru și cărămidă, partea de jos e în patru unghiuri, Ți vârfurile se are forma unei piramide cu șase muchi. Locuitorii au diferite tradițiuni despre el, unii Țic, că ar fi de pe vremea când domniau Turcii. Ți alții cred, că l'au făcut nădrăvanii (urieși) deodată cu cetățile dela Șiria și Șoimuș ce sunt în apropiere. Cumcă odată e zidit cu fortăreța Șiriei se pȚte deduce din felul zidirei și a materialului, care e același și în aceeași formă zidit ca fortăreța și ca și celelalte ruine din apropiere dela comuna Șiria.

III. Locuitorii băștinași și imigrați.

Vor fi în monarchia austriacă — care e poliglota — ținuturi cu locuitori de diferite naționalități, dar se fie atât de felurite naționalități ca pe ținutul din stânga Tisei și mai ales pe șes, nu cred să existe nici în Țntregi Europa. Aici locuiesc: Români, Nemți, Unguri, Sârbi, Slovaci, Ruteni, Bulgari, Bohemi, Poloni, Sloveni, Ovrei, Greci, Venzi, Francezi și Italiani, apoi Iazigi și Cumani.

Locuitorii băștinași însă sunt Români, rămășițe de-ale popoșlor dacice romanisate și de ale legionarilor romani, rămași din vremurile străvechi. Ceialalți sunt coloniști mai târziu, cu deosebire după alungarea Turcilor.

Țn ținutul Crișurilor și al Someșului, sunt coloniști: Magiari, Slovaci, Germani, Ruteni și puțini Sârbi. Țn Bănat Germani și Sârbi în număr mare, Ți celelalte naționalități în număr mai mic.

Germanii (Nemții) au fost coloniști — începând, de când a căduț Ardelul sub casa austriacă — cu scop de a germanisa pe popoșle vecine, pentru care scop, s'au și folosit toate mijlocele. Sate întregi românești din ținutul Murășului, au fost ridicate cu forța și duse până în fundul Bănatului, pe țermurii Tisei și Dunărei, Ți în locul lor au adus Nemți, de asemenea satele românești erariale erau duplicate cu populație nemțescă. Țn unele locuri au și pățit-o, așa spun bătărie, că în comuna Sâmbăteni comitatul Arad, erariul a început a face case pentru Nemți, dar, ce se lucra Țiua, tot ardea noștea și

acesta tot așa s'a petrecut până cand Nemților le-a trecut pofta să se așeze laolaltă cu Români, cari acum la început le-a știut da de cap.

Sârbi, au fost primiți numai ca Țspeți — până la vremea mai bune — când Ți se întȚcă la căminele lor, dar gustând libertatea aici pe pământul — pe atunci fără stăpâni, și mai fiind și protejați de curtea austriacă, s'au așezat aici pe vecie, ba, la urmă s'au făcut domni și stăpâni peste averile românești și, numai în timpul mai nou s'au putut Români — pe lângă mult necaz și mare luptă, — deslega din brațele frățesci ale goștilor.*)

Ungurii au fost așezați numai în secolul trecut, aduși din drăpă Dunării unde s'or ascuns și ei de frica Turcilor. Țn trecut s'au colonizat ca să umple locurile rămase pustii aȚi însă, se colonizează cu alt scop, ca să facă și din noi Unguri, dar aceia va fi când șesul Ungariei va fi așa de înalt ce „Găina Moșilor“.

Țn comitatul Torontal, lângă Dunăre, respective între brațele Dunării, se află câteva comune: Ofcea, Borcea, Glogon și Iabuca, cu locuitori români exilați din munții apuseni, (adecă moți și crișeni) în urma participării la răscolă începută de nemuritorii Horia, Cloșca și Crisan, când Transilvania era independentă, dar era monopolisată de nobili.

Pe cȚstele muntelui „Siminic“ (Bănat) colonii din România sub numire de: Buteni și Munteni.

Țn comuna din comitatul Torontal) încă se află Români din România și spre a se deosebi de ceilalți locuitori români**) se numesc Munteni. Aceștia sunt rămășițele haiducilor lui Tudor Vladimirescu***) cari au putut să scape de urgia Turcilor și a Grecilor. După multă pribegire s'au așezat prin tufișele din împrejurimea Comloșului, Ți în comină, — numai după lupte înverșinate cu Sârbi. Țtă ce ne spune într'o schiță istorică vrednicul român, dl V. Grozescu, protopresbiter în Lugos; — odraslă de a vitejilor haiduci, — că a auȚit povestind pe părinții săi: „Muntenii la venirea lor în Comloș nu se stabiliră în comună, ci-și făcură bordeie în părțile Mocrinului aproape de bălți și trestiișuri; în comună se abăteau numai în Țile de sârbătore, însă pururea călare în ceta și înarmați, năpăstuiu pe locuitorii sârbi, atât în biserică, cât și locurile lor publice. Țrau temerari, înfricoșăți, mănuiu arma vitejescă și biciul haiducesc de minune. Acești pribegii nestăpâniți pe acele timpuri, atraseră asupra lor atențiunea guvernului, pentru-că coloniile germane și sârbe, aduse cu atâtea cheltueli de-a împopora Banul, erau la cale să se întȚre de frica pribegilor români... TȚte întreprinderile autorităȚilor de a îmblândi și a pune în regulă pe muntenii au fost zadarnice; căci nici singură armata nu putu să-Ți stăpânească. Ți rămăseseră tot aceia până la ocuparea și alungarea Sârbilor din comună, când se făcură locuitorii cei mai inteligenți și lucrătorii ai comunei.“

Ți de o curiositate a cunoșce cum și prin cari acțiuni, Muntenii au ocupat comuna dela locuitorii sârbi.

Țn tiner cam de 20 de ani, care luase parte activă în legiunea revoluȚionară de a estărpi fanarioșii din România cu Tudor Vladimirescu. Acest tiner de o bărbăție rară, „era Oprea Grozescu, născut în Livezi, aproape de Craiova. După sufocarea răscolăi devenise proscris și ca atare persecutat de pandurii stăpânirii, luă lumea în cap și pribegind prin multe încercări, au venit la Sânt-Nicolaul mare unde au intrat ca îngrijitor la un locuitor cu numele Luconi care era bogat... Aci auȚise el de compatrioșii săi pribegi, se duse într'o Ți de Pasci la biserică sârbescă din Comloș, unde veniau și Muntenii (regulat) îndatinat. Aci densusă după datinele cantorilor greci din România și numai decăt fu cunoscut de compatrioșii săi, exclamând în biserică: băiatul nostru! Grozescu dela Livezi!“

*) Goști, în limba sârbă însemnă: Țspeți, locuitorii romani aproape de sârbi folosesc cuvântul acesta.

**) Țn Coloș sunt 3 feluri de români: Români băștinași, următorii dela coloniile romane pȚrtă numire de „Fratuși“, coloniile români din ținutul Crișului și munții apuseni se numesc „Crișeni“ și apoi „Munteni“.

***) VeȚi Ist. Bănatului de V. Grozescu.

„După săvârșirea liturgiei Ți conduseră la primarul comunei Ciocărlan, care era și vȚtavul pribegilor. Ciocărlan era pe atunci om beștan și cu Țre-care reputațiune înaintea proprietarului Naco, care ca pe atare, pentru a îmblândi pe Muntenii pribegi Ți ridică la demnitatea de primar. El a primit pe tinerul Grozescu cu multă bucurie și nici că la mai lăsat a se depărta dela dȚnsul. Aci tinerul se căsătorii, luând pe fata lui Ciocărlan, în curând socrul său stăruia la episcopatul sârbo-român din Timișoara, că „Grozescu veni primul preot român în Comloș.“

„Preot avéu vȚtavul pribegii dar nu avéu biserică, pe drumurile țerei între buvele lor, nu avéu lipsă de preot. Se consultară că ce e de făcut, că așa în pribegie pururea în dușmănie cu totă lumea nu se pȚte duce îndelungat. Se consultară a arunca din comună pe toți Sârbi, apoi a-le ocupa biserica și casele. Ciocărlan dădu porunciile, și propunerea era executată. Într'o Ți de Duminecă Muntenii se iviră sprinteni, călare, înarmați cu flinta și biciul de dorobanț (sîrmă și ghiulea la vȚrf) și pe când sârbe bimea petrecea în hora lor, Ți încungiuară și începu o bătăie grozavă. Se face o alarmă, se adună și românii ardeleni cari locuiau în comună — la care se începu o luptă formală pe mȚrte și viață. Pandurii proprietariului se alătură lângă sârbi; dar Muntenii de pe caii lor sprinteni Ți pun și pe aceștia la fugă. Lupta ținu până în murgitul serei, când Sârbi dau dosul și fug pela ale lor. Români se adună în piața comunei și țin consiliu de rebel, respective, se continue și peste noște bătăia și apoi continuu, până Sârbi nu vor fugi și părăsi comuna. Luând șire locuitorii sârbi de întențiunile românilor, peste noște o luă la fugă prin restășurile din jur, fără să mai cugete a se reînturna în Comloș la cele lăstate. Români munteni ocupară casele sârbilor și se făcură adevărații proprietari ai comunei.“

Țtă și câteva nume de ale pribegilor: Ciocărlan, Contrea, Călin, Belu, Boerescu, Vlădoian, Voinescu, Ureche, Grozescu, Șerban, Văcărescu, Groșșoreanu, Jianu, Conda etc.

Acești Țmeni voinici, și până aȚi se deosebesc de ceilalți români din împrejurime, prin pronunțarea vorbelor și dialectul din Muntenia respect. Oltenia, prin dioiciune și temperament. (Va urma).

Diverse.

Țiua onomastică a reginei Natalia.

De când ex-regina Natalia petrece în Sârbia, la curtea regesă este mare veselie și mai ales acum decurând se arangia, un mare tămbălău cu ocaziunea Țiiei onomastice a ex-reginei; Țspeții jucau și béu, Ți domnișorele făceau politică. La Țiua onomastică a ex-reginei totă căsuța din micul regat al Obrenovicilor trebuie să fie decorată cu steguri tricolore sârbesci și iluminată, Ți clopotele răsună din toate tururile bisericilor ca și când s'ar aștepta ceva extra-ordinar. Toți cetățenii își îmbracă vestmintele de sârbătore și se grăbesc spre castelul regesc, ca cu umilnă și supunere să gratuleze ex-reginei. Frumosa Natalia și-a serbat Țiua onomastică din est an în Semendria, acolo unde, după cum se susține, prima viață de vie a fost plantată de soldații împȚratului roman Probus, Ți afurisita filoxeră a pustiit cu totul acele vii. La festivitatea acesta au fost de față o mulțime de dȚmne din societatea înaltă, ca Novacovici, Miscovici, Stimovici etc. dimpreună cu bărbății lor. În Țiua aceea după amȚi s'a făcut o cursă cu cai sub conducerea colonelului Constantinovici. Săra au urmat gratulările. Miniștri, generali-amploiași de curte și amploiași de stat, pe rȚnd au apărut înaintea ex-reginei punȚndu-i la picior ce supunere gratulațiile lor. Uniforma a fost cam slab reprezentată, dar foarte mulți au fost decorați. „Țjivela Krjalitza“ și „Țjivio Krjal“ (Trăescă Regina: și Trăescă regele!) nu au fost strigate de astă dată cu destul entuziasm și de aceea ex-regina s'a cam supărat. Gratulările din Semendria au avut un sfârșit nu prea vesel prin faptul, că radicalii au stat cam departe de această sârbare.

Nr. 386 896

[140] 1-3

Edict de licitațiune.

Darea sub întreprindere pe calea licitațiunii publice minuenă a edificării unei biserici nouă gr. or. în comuna Ibănești, se va efectua în fața locului în **15/27 Septembrie a. c. la 9 ore a. m.** prin subscrișul.

Prețul de strigare prevăzută în preliminarul de spese e: **fl. 17,423.31 cr.**, și doritorii de a licita vor avea a depune ca vețiu 10% din prețului de strigare.

Condițiunile speciali de licitațiune și planul de edificare se pot vedea la oficiul parochial concernent: ceea ce prin această se aduce la cunoștință publică.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Reghinului.

Reghinul săsesc, 30 August 1896.

În conțelegere cu sindoul parochial:

Galaction Șagău,
protopresbiter.

Nr. 472—1896

[135] 2-3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci dela școlile din comunele mai jos însemnate se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Boz (cu gr. cath. la olaltă) cu salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne.

2. Nădăștia superioară cu salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne.

3. Hașdău, cu filiile Cernișoara și Goleș, cu sistem ambulant cu un salariu anual de 300 fl. prin repartitiie dela popor.

Petițiunile de concurs instruite conform normelor din vigore se se așternă subsemnatului oficiu protopresbiterat în Petroșeni până la termenul provocat mai sus.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al tractului Hațegului.

Petroșeni, la 22 August 1896.

Avram Stanca,
adm. protopresb.

Nr. 464/896.

[137] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate, se deschide prin această concurs cu termen de 20 de zile dela prima publicare în foia „Tel. Român“.

1. Tămășa, cu salariu anual de 300 fl., cuartir liber și grădină de legumărit.

2. Miluan, cu salariu anual de 300 fl. și cuartir în edificiul școlii.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, au a-și așterne cererile de concurs în termenul de mai sus, la subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Fizeș-Sânpetru, 26 August 1896.
Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Ungurașului, în conțelegere cu comitetele parochiale concernente.

Paul Roșca,
protopresbiter.

Nr. 339/896

[131] 3-3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci dela școlile confesionale gr.-or. române din comunele mai jos scrise în protopresbiteratul Solnocului, se scrie prin această concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

1. Libotin, cu salariu anual de 300 fl. v. a. în bani.

2. Ungureni, cu salariu anual de 300 fl. v. a. în bani.

3. Rogoz, cu salariu anual de 300 fl. v. a. în bani.

4. Văleni afiliată cu Poiana porcului, cu un învățătoriu ambulant pe lângă un salariu anual de 300 fl. v. a. cuartir și grădină.

5. Peteritea afiliată cu Mașca cu un învățătoriu ambulant pe lângă un salariu anual de 300 fl. v. a.

6. Borcut afiliată cu Ineu cu un învățătoriu ambulant pe lângă un salariu anual de 300 fl. v. a.

7. Stoiceni afiliată cu Dobric și Dobriținaș cu salariu anual de 300 fl. v. a. Invățatoriul va fi ambulant în Stoiceni și Dobric, căci elevii din Dobriținaș vor cerceta parte școlă din Dobric parte din Stoiceni.

8. Costeni afiliată cu Cupșeni, cu un salariu anual de 300 fl. și locuință.

Cererile concursuale instruite conform legilor din vigore sunt a se așterne în termenul deschis subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Solnocului.

Cupșeni, (Kupsfalva, Szolnok Doboka m.) la 9 August 1896.

S. Cupșa,
protopresb.

Nr. 143—1896

[138] 2-3

CONCURS.

Posturile învățătoresci dela școlile mai jos însemnate din protopresbiteratul Orăștiei, sunt vacante și pentru ocuparea lor se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în țiarul „Tel. Rom.“

1. Acmariu, salariu anual de 300 fl., și lemne de foc.

2. Dêncul mare, salariu anual 300 fl., cuartir și lemne de foc.

3. Ludești-Costesci, salar anual de 300 fl., cuartir și lemne.

4. Mărtinești-Turmas, salariu anual de 300 fl., cuartir și lemne.

Doritorii de a reflecta la vre-unul din aceste posturi au se-și înainteze petițiunile instruite conform normelor în vigore la oficiul protopresbiterat în termenul deschis și în interesul petenților este ca se se prezenteze în comune în vre-o Duminică ori sêrbătoare pentru de a-și arêta desteritatea în cântări.

Orăștie, 25 August 1896.

Oficiul protopresbiterat al Orăștiei în conțelegere cu comitetele parochiale.

Nicolau Ivan,
adm. prot.

N. 320—1896

[119] 3-3

CONCURS.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școlă confesională gr.-or. din Vale, protopresbiteratul Seliștei, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Salariul împreunat cu acest post este de 300 fl. v. a. care se va solvi anticipative în rate trilunare din lada bisericeii și cuartir natural în edificiul școlii.

Dintre concurenți se vor preferi aceia, cari vor fi în stare se compună un cor cu elevii de școlă.

Reflectanții la acest post se-și așternă cererile lor concursuale, instruite conform legilor în vigore, subsemnatului oficiu în termenul deschis.

Seliște, 9 August, 1896.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al Seliștei, în conțelegere cu comitetul paroch. concernent.

Dr. Nicolau Maier,
protopresb.

Nr. 40/896 com. par.

[125] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de preot în vacanta parochie gr. or. de cl. II-a din comuna Poplaca se deschide prin această concurs cu termen de 30 zile șocotite dela I-a publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt venitele stolare sigure pentru o parochie de clasa II-a sistemisate și statorite de comitetul parochial în sumă de 655 fl. 08 cr.; êr doritorii de a ocupa acest post sunt invitați a-și adiuata concursele lor cu tôte documentele prescise de legile din vigore și a-le așterne comitetului parochial pe calea Oficiului protopresbiterat gr. or. al tractului Sibiu.

Din ședința comitetului parochial gr. or. din Poplaca ținută în 1 Ianuarie și 6 August 1895.

Presidiul:
Aureliu Millea,
notariu com.

Nr. 641/896

Vidi:

Sibiu, 5 August 1896.

Ioan Papiu,
protopresb.

Nr. 430—1896

[121] 3-3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci dela școlile mai jos însemnate din protopresbiteratul gr.-or. al Hațegului se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în țiarul nostru „Telegraful Rom“.

1. Livezeni, cu salar anual de 300 fl. cuartir și lemne.

2. Nucșora, cu 260 fl. cuartir și lemne.

3. Fizesci-Federi, un post de învățător ambulant cu salar de 360 fl. cuartir și lemne.

Invățatorii acestor comune sunt deobligați a deprinde elevii cu cântările bisericeii (liturgice) și a cânta cu ei la biserică în Dumneci și sêrbători.

Petițiunile de concurs instruite conform normelor din vigore se se așternă subsemnatului oficiu protopresbiterat până la termenul indicat mai sus în — Petroșeni.

Oficiul protopresbiterat gr.-or al tractului Hațeg în conțelegere cu comitetele parochiale respective.

Petroșeni, la 6 August 1896.

Avram Stanca,
adm. protopresb.

Ad. Nr pp. 448—896

[112] 3-3

CONCURS.

În urma ven. ordin consistorial din 19 Maiu 1892 de sub Nr. 3455 Bis. prin această se scrie concurs nou, pentru întregirea postului de paroch în parochia de clasa a III-a Măguri, din protopresbiteratul Clușului, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post dau un venit sigur anual de 400 fl.

Doritorii de a reflecta la acest post, au a și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigore, subsemnatului oficiu, până la termenul sus indicat.

Oficiul ppresb. în conf. cu comit. parochial.
Clușiu, 24 Iuliu 1896.

Tuliu Roșescu,
protopresbiter.

Nr. 451/896

[129] 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școlă confesională gr.-or. română din Huniedóra, se publică prin această concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foia „Telegraful Român“.

Salariul împreunat cu acest post este de 400 fl. în cari sunt computați și banii de cuartir și lemne.

Reflectanții la acest post vor avea a-și așterne suplicele concursuale instruite în sensul normelor în vigore la oficiul protopresbiterat al Hațegului în termenul deschis, atrăgându-li-se atențiunea la dispozițiunile noului regulament congressional pentru organizarea învățământului în școlile populare, votat la

14/26 Maiu 1895 partea a III-a A) „înstituirea învățătorului §§ 56—74.“

Învățatoriul ales va fi totodată obligat a forma și conduce și un cor de adulți fiind prospecte sigure a i se ridica salariul pe anul viitoriu.

Huniedóra, la 13/25 Aug. 1896.

Pentru comitetul parochial:

George Oprea, **Nicolae Stoichița,**
paroch și vice-președ. not. com.

Vidi:

Avram Stanca,
adm. protopresb.

Nr. 306/896

[109] 2-3

CONCURS.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci din comunele mai jos însemnate, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Bucium-Cerbu, cu salariu de 300 fl. din repartitiie, cuartir, grădină și lemne de foc.

2. Bucium-Sat, cu salariu de 300 fl. cuartir, grădină și lemne de foc.

3. Buninginea, cu salariu de 300 fl. din repartitiie, cuartir, grădină și lemne de foc.

4. Ciuruleasa, cu salariu de 300 fl. din repartitiie, cuartir și lemne de foc.

5. Petrângeni cu Valea-Bulzului, cu salariu de 300 fl. și adecă 133 fl. din venitul regalului, 10 fl. 50 cr. interesele după obligațiunea de stat, restul din repartitiie, cuartir grădină și lemne de foc.

6. Roșia, cu Corna, cu salariu de 300 fl. cuartir și lemne de foc.

7. Valea-Dosului, cu salarlu de 300 fl. cuartir și lemne de foc.

8. Trimpoele, cu salariu de 300 fl. cuartir și lemne de foc.

9. Zlatna cu Vultoriu, a) un post cu salariu de 350 fl. și lemne de foc, b) un post de învățător adjunct cu salariu de 200 fl. și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, își vor așterne cererile instruite conform normelor în vigore, până la termenul arêtat subsemnatului oficiu protopresbiterat, êr concurenții la posturile de sub Nr. 1, 2, 3, 5, 7, și 9, se vor presenta în vre-o Duminică seu sêrbătoare la biserică, spre a-și arêta desteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Abrudului, cu consensul comitetelor parochiale respective.

Abrud, 31 Iuliu 1896.

Petru Popoviciu,
adm. prot.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara — Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, provădute cu adiuțări de fer bătut, construite spre ale întorce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre **preadiustarea clopotelor vechi cu adiuțare de fer bătut,** — ca și spre turnarea de **tôce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

[11] 30—48

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.